

Öğretmen Adaylarının Temel Dil Becerilerinde Yaşanan Sorunlarla İlgili Düşünceleri: Atatürk Üniversitesi Örneği

Teacher Candidates' Thoughts Related To Problems in Basic Language Skills

Oğuzhan SEVİM*

Behice VARİŞOĞLU**

Atatürk Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının temel dil becerilerinde yaşanan sorunlar hakkındaki düşüncelerini tespit etmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Çalışmanın araştırma grubunu Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesinde öğrenim gören Türkçe, sınıf ve okulöncesi öğretmenliği bölümlerindeki 111 son sınıf öğretmen adayı oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen “Öğretmen Adaylarının Temel Dil Becerilerine Yönelik Görüşleri Formu” kullanılmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle işlenmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adayları, temel dil becerileriyle ilgili önceden bilinen sorunlara işaret etmişlerdir. Bu durum onların sorunlara karşı farkındalıklarının olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: temel dil becerileri, okuma, dinleme, konuşma, yazma, dil bilgisi, öğretmen adaylarının düşünceleri.

Abstract

The aim of study is to determine teacher candidates' ideas about basic language skills. In this study, it was used phenomenology from qualitative research methods. A hundred eleven teacher candidates who study departments of Turkish Education, Classroom Teaching and Preschool Teaching in the Faculty of Kazım Karabekir at the University of Atatürk have participated. The data were collected by “The Form of Teacher Candidates' Opinions in Basic Language Skills” which has been developed by researchers. Form consists of open – ended questions. For Validity of the form, expert opinion was taken. Technique of content analysis was used to analyze of the data. Results of the analyze were visualized by percent and frequency tables.

* Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi, oguzhan-sevim@windowslive.com

** Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi, bvarisoglu@hotmail.com

Teacher candidates have pointed to problems of basic language skills that we have known them previously. This state shows that they have an awareness to problems related to basic language skills.

Key words: basic language skills, reading, listening, speaking, writing, grammar, teachers candidates' opinions.

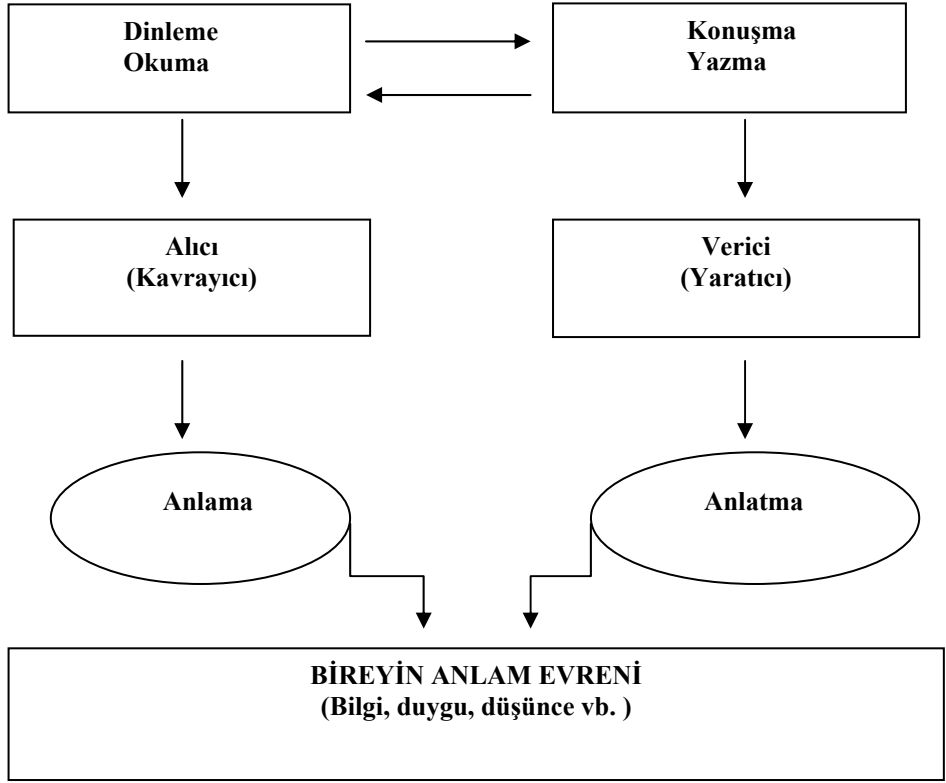
I.GİRİŞ

Temel dil becerilerinin öğrencilere kazandırılması, ilköğretim okulları Türkçe öğretim programında, üzerinde önemle durulan bir konudur. Çünkü öğrencilerin anlama ve anlatma becerindeki gelişmişlik düzeyi, yalnızca Türkçe derslerindeki başarı durumlarıyla değil; diğer derslerdeki başarı durumlarıyla yakından ilişkilidir. “Doğru ve seri bir okuma seviyesine sahip, okuduğunu tam anlayabilen, kelime dağarcığı zengin, düşüncelerini ya da bir konuda istenilenleri sözlü – yazılı olarak ifadede güçlük çekmeyen bir öğrenci” (Göçer, 2007: 27), dersin adı her ne olursa olsun, elindeki malzemeyi nasıl kullanması gerektiğinin farkında olur; doğru ve anlamlı davranışlar sergiler. Böylece öğrenme ortamlarında etkili bir iletişim ağına da kavuşmuş olur.

Bireyin hem okulda hem de toplumda sağlıklı bir iletişim kurabilmesi için önce kendisinden istenilenleri doğru ve tam olarak anlaması gerekir (Cemiloğlu, 2005: 69). Anladıklarını değerlendiren ve gerçekleştireceği eyleme karar veren birey, etkili bildirim yöntemlerini kullanarak kendisinin de karşısındaki tarafından doğru ve tam olarak anlaşılmasını sağlar. Böylece “birey, kurmuş olduğu sağlıklı iletişimle toplumda yer kazanarak girişimcilik becerisini kazanmış olur” (Kurudayıoğlu, Tüzel, & Güneş, 2009: 3).

“Bireylerin bilimde, kültürde, sanatta ve düşünsel alanlarda gelişimini sağlayan, söz dağarcığına bağlı olarak gelişen anlam evrenidir” (Yalçın & Özek, 2006: 133). Anlam evreninin gelişmişliği ise anlama (okuma ve dinleme) ve anlatma (yazma ve konuşma) becerilerinin birbirlerini olumlu yönde etkilemelerine ve birbirlerini geliştirebilme durumlarına bağlıdır. Söz dağarcığı zengin olan insanlar kendilerini ifade ederken ve başka insanlarla iletişimde bulunurken anlam evrenlerini kolayca harekete geçirebilirler (Özbay & Melanlıoğlu, 2008). Anlam evreninin oluşumunu Sever (2000: 24), bir şemayla özetlemektedir:

Şekil 1. Anlam Evreninin Oluşum Şeması

Anlama becerilerinden ilki dinlemedir. Dinleme, “konuşmada ileri sürülen düşünceleri anlamak, yorumlamak, değerlendirmek, organize etmek, aralarındaki ilişkileri saptamak, belleğimizde saklamaya değer bulduklarımızı seçip ayırmak” (Taşer, 2009) diye tanımlanabilir. Yakın zamana kadar dinleme doğuştan gelen bir yetenek olarak kabul edilmekteydi. Fakat günümüzde yapılan çalışmalarla aslında dinlemenin geliştirilebilir bir yetenek olduğu ortaya çıkmıştır (Demir, 2009). Dinlemeyle ilgili yapılan araştırmalar ise ilköğretim öğrencilerinin zayıf dinleyiciler olduklarını ortaya koymuştur (Doğan, 2008). Bu konuda aile ve özellikle eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Çünkü dinleme eğitimi, “Şimdi söyleyeceklerime dikkat edin!” uyarısından çok daha fazla teknik bir konudur. Ailenin ve sınıf ortamında öğretmenlerin iyi bir dinleyici olabilmenin bilgisini ve becerisini çocuklara kazandırmaları gerekmektedir. Diğer bir anlama becerisi ise okumadır. Okuma, “bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir” (Demirel, 1999: 133). Anlam aktarıcı bir yapılanma olan

(Barthes, 2009: 17) metnin şifrelerinin çözülmesi ve ondan bir anlam çıkarılması, dilsel bir beceridir. Okuma becerisinin gelişmediği insanlar, sadece yazılı sembolleri görmek ve görünen anlamlarıyla yetinmek zorunda kalırlar. Oysa okuma, görünenin ardına inme çabasıdır.

Ülkemizin okumayla ilgili genel görüntüsü hiç iç açıcı değildir. İstatistik bilgilere göre okunmak üzere alınan kitapların çoğu, baştan bir – iki bölüm okunduktan sonra ileride okunmak üzere bırakılmaktadır. Ülkemizde 65000 kişiye bir kütüphane düşerken, 95 kişiye bir kahvehanenin düşmesi dikkatle düşünülmesi gereken bir sorundur (Aktaş & Gündüz, 2004: 17). Eğitimli insanların hatta eğitimcilerin dahi kitap okuma alışkanlıklarının olmadığı toplumumuzda okuma konusu üzerinde ciddi çalışmalar yapılması gereken bir olgu olarak durmaktadır.

Anlatma becerilerinden ilki konuşmadır. Konuşma, ifade edilmek istenilenlerin zihinde gerçekleştirilen sıralama, sınıflama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz – sentez yapma ve değerlendirme aşamalarından sonra bilgilerin seslere, sözcüklere ve cümlelere dökülmesi işlemidir (Güneş, 2007: 95). Konuşma, Türkçe eğitiminde ihmal edilen bir konu olarak ilköğretimden yükseköğretime kadar eğitim kademelerinde sıkıntı yaşanan bir konu olmuştur (Doğan, 2009). Konuşma, bir dili tam olarak bilmenin göstergesi ve öğrencilerin derslerinde başarılı olabilmeleri için gereken şartlardan biri olarak düşünüldüğünde, önemliliği ortaya çıkmaktadır. Bunun için eğitim kurumlarında öğretmenlerin, özel çevrede ise özellikle ailenin çocuğa iyi model olması gerekir (Temizyürek, 2007). Çocuklar, toplumun kullandığı ortak söyleyiş seviyesinde bir konuşma becerisine sahip olmakla birlikte eğitim ortamlarından edindiği kazanımlarla bu seviyeyi daha da geliştirebilme imkânına sahip olmalıdırlar.

Diğer bir anlatma becerisi ise yazmadır. “Sözün resimleştirilmiş biçimi” (Özbay, 2006: 121) olan yazı, bireyin kendisi ve çevresindeki olaylarla ilgili duygu ve düşüncelerini sistemli bir şekilde ifade etmesini sağlayan araçtır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan öğretim programına kadar yazma eylemi, öğrenciler tarafından zorlu bir süreç olarak algılanırken yeni yaklaşımlar paralelinde geliştirilen yazma süreçleri, öğrencinin zevk alarak yazmasına fırsat vermektedir.

Yazma becerisi ile ilgili iki temel yaklaşım bulunmaktadır: Ürün odaklı yazma ve yazma süreci modelidir. Ürün odaklı yazmada, öğrenciden yazma öncesinde kaynakları taraması, bilgi toplaması ve bu topladığı bilgileri neden – sonuç ilişkisinde kâğıda dökmesi beklenir. Öğretmen, ürünü merkeze alarak ona şekil ve dil bilgisi açısından yaklaşır (Maltepe, 2006). Yazma süreci modelinde ise öğretmen, öğrencilerin yazmaya başlayıp ürünü ortaya koydukları ana kadar izledikleri yol haritasına dikkat eder ve öğrencilere

problemler karşısında çözüm yollarını nasıl üretebilecekleri noktasında yardımcı olur. Yazma süreci modelinde aşamalar şu şekilde gerçekleşir: Planlama, taslak, içerik düzeltme, dil bilgisel düzeltme ve paylaşma – yayımlama. (Cavkaytar, 2010). Aşamalardan da görüldüğü üzere yazma, ürün merkezli değil; süreç merkezlidir.

Günümüzde ikincil bir öneme sahip olan dil bilgisi alanıyla ilgili yaşanan sorunlar veya bu konuyla ilgili öğretmen görüşleri, üzerinde düşünölmeye değer bir konudur. Yeni programda dil bilgisi kuralları, etkinlikler yoluyla, sezdirilerek öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Etkinlik temelli çalışmalarla, öğrencilerde, bir farkındalık yaratmak istenmektedir. Çocuk okul yaşına gelene kadar dilin kurallarına göre konuşmayı öğrenir; fakat bu kuralların ne anlama geldiğini ancak dil bilgisi eğitiminin yardımıyla fark edebilir (Aydın, 2009). Dilin, anlama ve anlatma becerilerinin daha iyi kullanılabilmesi ve düşöncenin geliştirilmesi, iyi bir dil bilgisi aracılığıyla gerçekleşebilir (Banguoğlu, 1990). Bu sebeple her ne kadar ikincil bir konuma düşmüş olsa da dil bilgisi öğretiminin önemi yadsınamaz.

Okuma, dinleme, konuşma, yazma ve dil bilgisi alanlarında yaşanan gelişmeler ya da sorunlar, dilin hem bugünü hem de geleceğini ciddi şekilde etkileyen konulardır. Gelecek nesillerin öğretmenlerin eseri olacağından hareket edersek, öğretmen adaylarının bu alanlarla ilgili düşöncelerinin incelenmesi ve ortaya konulması, gelecekte yaşanması muhtemel sorunların önlemini alma noktasında oldukça faydalı olacaktır.

Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının temel dil becerilerinde yaşanan sorunlar hakkındaki düşöncelerinin hangi yönde olduğunu ortaya koymak ve yaşanan sorunların öğretmen adaylarının gözüyle genel bir değerlendirmesini yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Öğretmen adayları okuma becerisiyle ilgili yaşanan sorunlar hakkında ne düşünmektedir?
- 2) Öğretmen adayları dinleme becerisiyle ilgili yaşanan sorunlar hakkında ne düşünmektedir?
- 3) Öğretmen adayları konuşma becerisiyle ilgili yaşanan sorunlar hakkında ne düşünmektedir?
- 4) Öğretmen adayları yazma becerisiyle ilgili yaşanan sorunlar hakkında ne düşünmektedir?
- 5) Öğretmen adayları dil bilgisi becerisiyle ilgili yaşanan sorunlar hakkında ne düşünmektedir?

II.YÖNTEM

1. Araştırmanın modeli

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular; yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2005: 72).

2. Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubu Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesinde Türkçe, sınıf ve okulöncesi öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 111 son sınıf öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarının hepsinin ana dili dersleri almalarından ve araştırmanın amacına uygun verilerin bu öğrencilerden elde edileceğinden dolayı veriler bu çalışma grubundan elde edilmek istenmiştir.

3. Verilerin toplanması

Çalışmada verilerin toplanması için araştırmacılar tarafından geliştirilen, açık uçlu sorulardan oluşan “Öğretmen Adaylarının Temel Dil Becerilerine Yönelik Görüşleri Formu” kullanılmıştır. Formda kullanılan soruların kapsam geçerliliği ile ilgili, alanlarında uzman üç öğretim üyesinden görüş alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak formun son şekli araştırma grubuna uygulanmıştır.

4. Verilerin analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde nitel araştırmalarda kullanılan içerik analizi tekniği uygulanmıştır. Bu tür analiz herhangi bir yazılı metnin ya da belgenin içeriğinin incelenmesi ve sayısal ya da istatistiksel olarak ortaya konulmasında kullanılan bir analiz çeşididir (Ekiz, 2009: 77).

III. BULGULAR

1. Öğretmen adaylarının okuma alanıyla ilgili sorunlar hakkındaki düşünceleri:

Öğretmen adaylarına göre okuma alanıyla ilgili en büyük sorun az okumadır. Okuma sevgisizliği, okuma alışkanlığının olmaması, ailenin okumada model olmaması, etkisiz okuma, basın yayın organlarının az takip edilmesi, bilinçsizlik, okullardaki okuma eğitimi yetersizliği, okuma hızının yavaş olması, amaçlı okuyamama, anlamı bilinmeyen kelimelerin yayınlarda kullanılması, bilişim teknolojilerinin kitabın yerini alması, çeviri sorunu, eleştirel düşünememe, hazırcılık ve kolaycılık, kitapların pahalı olması,

metnin içselleştirilememesi, okuduğunu anlayamama, okullarda okuma etkinliklerine az yer verilmesi, okuma tekniklerinin kullanılmaması, okumada seçici olmama ve okumaya ayrılan zamanın azlığı gibi tutum ve davranışlar ise öğretmen adayları tarafından okumayla ilgili sorun olarak görülen diğer etkenlerdir.

Tablo 1’de öğretmen adaylarının okumayla ilgili sorun olarak gördükleri tutum ve davranışlar, frekans ve yüzdelik dağılımlarıyla gösterilmektedir:

Tablo 1. Okumayla ilgili sorunlar	f	%
Az okuma	63	45
Okuma sevgisizliği	10	7.1
Okuma alışkanlığının olmaması	7	5
Ailenin okumada model olmaması	3	2,1
Etkisiz okuma	3	2,1
Basın yayın organlarının az takip edilmesi	2	1.4
Bilinçsizlik	2	1.4
Okullardaki okuma eğitimi yetersizliği	2	1.4
Okuma hızının yavaş olması	2	1.4
Amaçlı okuyamama	1	0.7
Anlamı bilinmeyen kelimelerin yayınlarda kullanılması	1	0.7
Bilişim teknolojilerinin kitabın yerini alması	1	0.7
Çeviri sorunu	1	0.7
Eleştirel düşünememe	1	0.7
Hazırcılık ve kolaycılık	1	0.7
Kitapların pahalı olması	1	0.7
Metnin içselleştirilememesi	1	0.7
Okuduğunu anlayamama	1	0.7
Okullarda okuma etkinliklerine az yer verilmesi	1	0.7
Okuma tekniklerinin kullanılmaması	1	0.7
Okumada seçici olmama	1	0.7
Okumaya ayrılan zamanın azlığı	1	0.7
Toplam	140	100

2. Öğretmen adaylarının dinleme alanıyla ilgili sorunlar hakkındaki düşünceleri:

Öğretmen adaylarına göre dinleme alanıyla ilgili en önemli sorunlar etkisiz dinleme, iletişimsizlik, konuşmacıdan kaynaklanan sorunlar, dinleme kurallarına uymama, saygısızlık ve sabırsızlıktır. Dinliyormuş gibi görünme, yetişme tarzı ve uygun model bulamama, empatik dinlememe, eğitimsizlik, dikkatsizlik, ağız özellikleriyle konuşulması, bencillik, bilinçsizlik, dinlediklerine tepkisiz kalma, dinleme alışkanlığının olmaması, dinlemeye güdülenememe, eleştirel dinleyememe, göz temasının olmaması, önyargı ve

sınıflarda materyal eksikliği gibi tutum ve davranışlar ise öğretmen adayları tarafından tespit edilen diğer sorunlardır.

Tablo 2’de öğretmen adaylarının dinlemeyle ilgili sorun olarak gördükleri tutum ve davranışlar, frekans ve yüzdelik dağılımlarıyla gösterilmektedir:

Tablo 2. Dinlemeyle ilgili sorunlar	f	%
Etkisiz dinleme	24	17.2
İletişimsizlik	22	15.8
Konuşmacıdan kaynaklanan sorunlar	16	11.5
Dinleme kurallarına uymama	14	10
Saygısızlık	14	10
Sabırsızlık	11	7.9
Dinliyormuş gibi görünme	8	5.7
Yetişme tarzı ve uygun model bulamama	6	4,3
Empatik dinlememe	5	3.6
Eğitimsizlik	4	2,8
Dikkatsizlik	3	2.1
İçe kapanıklık	2	1.4
Ağız özellikleriyle konuşulması	1	0.7
Bencillik	1	0.7
Bilinçsizlik	1	0.7
Dinlediklerine tepkisiz kalma	1	0.7
Dinleme alışkanlığının olmaması	1	0.7
Dinlemeye güdülenememe	1	0.7
Eleştirel dinleyememe	1	0.7
Göz temasının olmaması	1	0.7
Önyargı	1	0.7
Sınıflarda materyal eksikliği	1	0.7
Toplam	139	100

3. Öğretmen adaylarının konuşma alanıyla ilgili sorunlar hakkındaki düşünceleri:

Diksiyon bozukluğu ve ağız özellikleriyle konuşma, etkisiz konuşma, kuralsızlık ve anlatım bozukluğu, iletişimsizlik ve söz dağarcığının azlığı öğretmen adayları tarafından diğer sorunlara göre sıkça tekrarlanan sorunlardır. Doğru model olamama, az okuma, argolu ve küfürlü konuşma, yabancı kelimelerle konuşma, çevrenin duyarsızlığı, saygısızlık, beden dili / Jest ve mimikleri kullanamama, okullarda konuşma fırsatının tanınmaması, sözcükleri yanlış anlamda kullanma, kısaltma, konuşma kaygısı, konuşulanlara tepkide bulunmama, özent, özgüven eksikliği gibi tutum ve davranışlar öğretmen adayları tarafından belirtilen diğer sorunlardır.

Tablo 3’te öğretmen adaylarının konuşmayla ilgili sorun olarak gördükleri tutum ve davranışlar, frekans ve yüzdelik dağılımlarıyla gösterilmektedir:

Tablo 3. Konuşmayla ilgili sorunlar	f	%
Diksiyon bozukluğu ve ağız özellikleriyle konuşma	40	28.5
Etkisiz konuşma	23	16.4
Kuralsızlık ve anlatım bozuklukları	12	8.6
İletişimsizlik	10	7.1
Söz dağarcığının azlığı	9	6.4
Doğru model olamama	7	5
Az okuma	6	4.3
Argolu ve küfürlü konuşma	5	3.6
Yabancı kelimelerle konuşma	5	3.6
Çevrenin duyarsızlığı	4	2.8
Saygısızlık	3	2.8
Beden dili / Jest ve mimikleri kullanmama	2	1.4
Okullarda konuşma fırsatının tanınmaması	1	3.5
Sözcükleri yanlış anlamda kullanma	1	2.1
Kısaltma	1	0.7
Konuşma kaygısı	1	0.7
Konuşulanlara tepkide bulunmama	1	0.7
Özenti	1	0.7
Özgüven eksikliği	1	0.7
Toplam	140	100

4.Öğretmen adaylarının yazma alanıyla ilgili sorunlar hakkındaki düşünceleri:

Öğretmen adayları tarafından sıkça tekrarlanan yazmayla ilgili sorunlar imlâ kurallarına uymama, kısaltma ve internet dili, konuşma diliyle yazma, yazma alışkanlığının olmaması ve söz dağarcığının azlığıdır. Uygulama eksikliği, hızlı yazmadan dolayı yazının çirkinliği, kendini ifade etmekte zorlanma, özensizlik, alfabetik hata, az okuma, sadece özel sebepler için yazma, yabancı kelimenin çokluğu, yazmaya teşvik edilememe, sadece ders için yazma, eğitim politikaları, okullarda el yazısının kullanılması, teknolojinin olumsuz etkisi ve yazma kaygısı gibi durumlar ise öğretmen adayları tarafından belirtilen yazmayla ilgili diğer sorunlardır.

Tablo 4'te öğretmen adaylarının yazmayla ilgili sorun olarak gördükleri tutum ve davranışlar, frekans ve yüzdelik dağılımlarıyla gösterilmektedir:

Tablo 4. Yazmayla ilgili sorunlar	f	%
İmla kurallarına uymama	32	31
Kısaltma ve internet dili	11	10.6
Konuşma diliyle yazma	9	8.8
Yazma alışkanlığının olmaması	8	7.8
Söz dağarcığının azlığı	7	6.8
Uygulama eksikliği	5	4.9

Hızlı yazmadan dolayı yazının çirkinliği	4	3.9
Kendini ifade etmekte zorlanma	4	3.9
Özensizlik	4	3.9
Alfabetik hata (ch, sh, q vb.)	3	2.9
Az okuma	3	2.9
Sadece özel sebepler için yazma	3	2.9
Yabancı kelimenin çokluğu	3	2.9
Yazmaya teşvik edilememe	2	2
Sadece ders için yazma	1	1
Eğitim politikaları	1	1
Okullarda el yazısının kullanılması	1	1
Teknolojinin olumsuz etkisi	1	1
Yazma kaygısı	1	1
Toplam	103	100

5. Öğretmen adaylarının dil bilgisi alanıyla ilgili sorunlar hakkındaki düşünceleri:

Öğretmen adaylarına göre dil bilgisiyle ilgili en önemli iki sorun bilgi eksikliği ve kuralsızlıktır. Duyarsızlık, dil bilgisinin sınavlar dışında uygulanmaması, bilinçsizlik, imlâda birliğin olmaması ve Türkçenin zor bir dil olması gibi durumlar ise öğretmen adayları tarafından dil bilgisi alanıyla ilgili belirtilen diğer sorunlardır.

Tablo 5'te öğretmen adaylarının dilbilgisiyle ilgili sorun olarak gördükleri tutum ve davranışlar, frekans ve yüzdelik dağılımlarıyla gösterilmektedir:

Tablo 5. Dil bilgisiyle ilgili sorunlar	f	%
Bilgi eksikliği	50	48.5
Kuralsızlık	45	41.2
Duyarsızlık	7	6.4
Dil bilgisinin sınavlar dışında uygulanmaması	3	2.7
Bilinçsizlik	2	1.8
İmlada birliğin olmaması	1	0.9
Türkçenin zor bil dil olması	1	0.9
Toplam	109	100

IV.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

EARGED (2007) ve Sünbül vd. (2010)'nin ilköğretim öğrencilerinin okuma durumlarıyla ilgili yapmış oldukları çalışmalarda öğrencilerin evde kitap okuma alışkanlıklarının ve kitap okumaya ayırdıkları vaktin yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının da okuma becerisiyle ilgili belirtmiş oldukları sorunlar arasında “az okuma, okuma sevgisizliği,

okuma alışkanlığının olmaması” maddeleri diğer maddelere göre sıkça tekrarlanmıştır. Sıkça tekrarlanan bu maddeler birbirlerinin adeta nedenleri gibidir. Ülkemizdeki genel okuma oranının düşüklüğü de dikkate alındığında öğretmen adaylarının bu gerçek karşısında ilgisiz kalmadıkları ve okuma konusunda başlıca sorunların bu konuyla bağlantılı olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Öğretmen adaylarının dinleme becerisiyle ilgili belirtmiş oldukları sorunlar arasında “etkisiz dinleme, iletişimsizlik, konuşmacıdan kaynaklanan sorunlar, dinleme kurallarına uymama, saygısızlık, sabırsızlık” gibi maddelerin diğer maddelere oranla daha fazla tekrarlandığı görülmüştür. Etkili bir iletişim için dinleyici ve konuşmacının ortak bir paydada buluşmasını sağlayacak olan şartların başında, dinleme kurallarına uymak, dinlerken sabırlı ve saygılı olmak gibi koşullar gelmektedir. Öğretmen adayları dinleme becerisiyle ilgili dinleme kurallarına uymamak, sabırsızlık ve saygısızlık gibi sorunlar üzerinde durarak aslında iletişimsizlik konusuna açıklık getirmişlerdir. İletişimsizliğin neden olduğu en büyük sorun olarak da etkisiz dinleme karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun hem dinleyicinin hem konuşmacının davranışlarını içine alan bir sorundur. İşeri ve Yılmaz (2008), dinleme edimini geliştirmeye yönelik olarak yaptıkları bir çalışmada iletişim becerilerinin geliştirilmesini ve etkili bir dinleme için konuşmacı ile dinleyici arasındaki ilişkinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları konuşmacıdan kaynaklanan sorunlar başlığı altında da bu konuya biraz daha açıklık getirmişlerdir.

Öğretmen adaylarının konuşma becerisiyle ilgili belirtmiş oldukları sorunlar arasında “diksiyon bozukluğu ve ağız özellikleriyle konuşma, etkisiz konuşma, kuralsızlık ve anlatım bozuklukları, iletişimsizlik, söz dağarcığının az olması” gibi maddeler, diğer maddelere oranla daha fazla dile getirilmiştir. Öğretmen adaylarının çokça değindikleri sorunlara bakıldığında, diksiyon bozukluğu ve ağız özellikleriyle konuşma, kuralsızlık ve anlatım bozuklukları ve söz dağarcığının azlığının neden olduğu temel sorun olan etkisiz konuşma yer almaktadır. Etkisiz konuşma ise diğer temel dil becerilerinde de büyük bir sorun olarak görülen iletişimsizliğe sebep olmaktadır. Özbay (2005), konuşma becerileriyle ilgili yapmış olduğu bir çalışmada sözlü iletişimdeki başarı düzeyinin etkili konuşmaya bağlı olduğunu, etkisiz konuşmanın ise iletişimi olumsuz yönde etkilediğini dile getirmiştir.

Öğretmen adaylarının yazma becerisiyle ilgili vurguladıkları sorunların başında “ımlâ kurallarına uymama, kısaltmalar ve internet dili, konuşma diliyle yazma, yazma alışkanlığının olmaması, söz dağarcığının azlığı” maddeleri gelmektedir. Öğretmen adaylarının yazma becerisiyle ilgili

sorunlar hakkındaki düşüncelerine bakıldığında teknolojinin günlük hayatta daha etkin olmasıyla ortaya çıkan ve kısaltmaların çoğunlukta olduğu internet dilinin büyük bir sorun olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Kısaltmaların yoğun olarak kullanıldığı internet dili ise Türkçenin imlâ kurallarına uymamaktadır. İmla kuralları, yazmayı standart bir hale getirebilmek için vardır. Kısaltmaların ve internet dilinin kullanılması ve konuşma diliyle yazılması, imlâ kurallarının bu varlık sebebine ters düşmektedir. Öğretmen adaylarının da sorun olarak gördükleri yazma alışkanlığının olmaması ve söz dağarcığının azlığı yazma becerisini olumsuz etkilerken bir de Türkçenin standart yapısının bozulması bu becerinin gelişmesini iyice zorlaştıracaktır.

Öğretmen adayları yazma becerilerini daha çok teknoloji ve kısaltmalar bağlamında değerlendirmiştir. Fakat yazılı anlatım materyallerinin değerlendirilmesi, eğitim sistemindeki test mantığı, yazma konusunun seçimindeki serbestlik konusu ve öğrencilere yazma konusunda yeterli zamanın tanınmaması (Ungan, 2007) gibi sorunlar öğretmen adayları tarafından dile getirilmemiştir. Bu da adayların yazma becerisiyle ilgili sorunlara ağırlıklı olarak şekilsel anlamda yaklaşıtlarını gösterir.

Öğretmen adaylarının dil bilgisi konusundaki sorunlar hakkındaki görüşleri dikkate alındığında “bilgi eksikliği” ve “kuralsızlık” başlıca sorunlar olarak görülmektedir. Bu iki temel sorun, ana dili kullananların farkındalık düzeylerinin olumsuz yönde olduğunu göstermektedir. Çünkü ana dilinin kurallarını bilmeyen ve uygulayamayan bir insan, anlama ve anlatma becerilerinde de etkin olamayacaktır.

Öğretmen adaylarının okuma, dinleme, konuşma, yazma ve dil bilgisi becerileriyle ilgili sorunlar hakkındaki düşüncelerinin tespit edilip değerlendirildiği bu çalışmadan hareketle yapılacak olan yeni çalışmalar için araştırmacıların önerileri şunlardır:

- 1) İletişim becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalara ağırlık verilebilir,
- 2) Temel dil becerilerini alışkanlığa dönüştürecek çalışmaların önemini vurgulayan daha geniş katılımlı yeni araştırmalar yapılabilir,
- 3) Anlama ve anlatma becerilerinde temel olan söz dağarcığının geliştirilmesi meselesi, yeni araştırmalarda söz konusu edilebilir,
- 4) Temel dil becerilerinin gelişmesinde bilginin önemini ve uygulama aşamalarını merkeze alınan yeni çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

Aktaş, Ş. & Gündüz, O. (2004). *Yazılı ve sözlü anlatım*, Ankara: Akçağ Yayınları.

- Aydın, İ. (2009). Ana dili dersinin etkinlik alanları ve dil bilgisi, *Milli Eğitim*, 181, 20-52.
- Banguoğlu, T. (1990). *Türkçenin Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Barthes, R. (2009). *Göstergebilimsel serüven*, (Çev. Mehmet Rifat-Sema Rifat), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Cavkaytar, S. (2010). İlköğretimde yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde yazma süreci modelinden yararlanma, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 133-139.
- Cemiloğlu, M. (2005). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*, Bursa: Alfa Akademi.
- Demir, S. C. (2009). Dinleme – izleme eğitimi ve 2005 Türkçe dersi öğretim programındaki yeri, *Milli Eğitim*, 181, 53-64.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında yabancı dil öğretimi*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Doğan, Y. (2008). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerisini geliştirmede etkinlik temelli çalışmaların etkililiği, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 261-286.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 185-204.
- EARGED (Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı). (2007). Öğrencilerin okuma düzeyleri. Ankara.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Göçer, A. (2007). *Türkçe ve sınıf öğretmenleriyle öğretmen adayları için Türkçe öğretimi*, Ankara: Öncü Kitap.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*, Ankara: Nobel yayınları.
- İşeri, K. & Yılmaz, İ. (2008). Dinleme edimine ilişkin etkinliklerin değerlendirilmesi. *Dil Dergisi*, 139, 7 – 24.
- Kurudayıoğlu, M., Tüzel, S., & Güneş, S. (2009). *İlköğretim 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin temel beceriler açısından incelenmesi*, ÇOMÜ, MEB, EAB, 1-3 Mayıs 2009, Çanakkale.
- Maltepe, S. (2006). Türkçe öğretimindeki yazılı anlatım uygulamaları için bir seçenek: Yaratıcı yazma yaklaşımı, *Dil Bilgisi*, 132, 56-66.
- Özbay, M. & Melanlıoğlu, D. (2008). Türkçe eğitiminde kelime haznesinin önemi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 30-45.
- Özbay, M. (2005). Ana dili eğitiminde konuşma becerisini geliştirme teknikleri. *Kafkas üniversitesi Dergisi*, 16, 177 – 184.

- Özbay, M. (2006). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*, Ankara: Öncü Kitap.
- Sever, S. (2000). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sünbül, A. M., Yılmaz, E., Ceran, D., Çintaş, D., Demirer, V., Işık, A., Çalışkan, M., & Alan, S. (2010). İlköğretim öğrencileri kitap okuma alışkanlıkları: Konya ili araştırma raporu (5-6-7-8. Sınıflar). Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Konya.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Taşer, S. (2009). Örneklerle konuşma eğitimi. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Temizyürek, F. (2007). İlköğretim ikinci kademedeki konuşma becerisinin geliştirilmesi, *Anakara Üniversitesi Eğitimi fakültesi Dergisi*, 40(2), 113-131.
- Ungan, S. (2007). Yazma becerisinin geliştirilmesi ve önemi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23, 461 – 472.
- Yalçın, S. K. & Özek, F. (2006). Söz varlığının temel dil becerilerinin ve akademik disiplinlerin kazanımlarına olan etkileri, *Milli Eğitim*, 171, 130-139).

Teacher Candidates' Thoughts Related To Problems in Basic Language Skills

1. INTRODUCTION

The importance of basic language skills are highlighted at the primary Turkish curriculum. Language ability is not only necessary to learn Turkish. It affects the success of other subjects. Because there is a relationship between the ability of comprehension – narration and the level of success. Abilities of reading, writing, listening, speaking affects communication skills of students, too. Language skills allow development of science, culture, art and areas of based on idea (Yalçın & Özek, 2006: 133). It improves the individual's vocabulary. In this way, the individual communicates more easily with other people (Özbay & Melanlıoğlu, 2008). The first of comprehension skills is listening. Listening is understanding of thoughts, interpreting, evaluating, organizing, building relationships and sorting out (Taşer, 2009).

Other comprehension skill is reading. Reading is joint production of cognitive behavior and psycmotor skills. It is illation from written symbols (Demirel, 1999: 33).

The first of narration skills is speaking. Speaking is an expression of voice such as telling, sorting in the mind, classifying, making contact, synthesizing, evaluating, discussing (Güneş, 2007: 95).

Other narration skill is writing. Writing is that words are spent writing (Özbay, 2006: 121).

1.1.PURPOSE

The aim of study is to determine teacher candidates' ideas about basic language skills. For this purpose, it has been tried to answer these questions:

- 1) What are the teacher candidates to think about issues related to reading ability?
- 2) What are the teacher candidates to think about issues related to listening ability?
- 3) What are the teacher candidates to think about issues related to writing ability?
- 4) What are the teacher candidates to think about issues related to speaking ability?
- 5) What are the teacher candidates to think about issues related to grammer ability?

2. METHOD

2.1. Research Design

In this study, it was used phenomenology from qualitative research methods.

2.2. Working Group

A hundred eleven teacher candidates who study departments of Turkish Education, Classroom Teaching and Preschool Teaching in the Faculty of Kazım Karabekir at the University of Atatürk have participated.

2.3. Data Collection

The data were collected by "The Form of Teacher Candidates' Opinions in Basic Language Skills" which has been developed by researchers. Form consists of open – ended questions. For Validity of the form, expert opinion was taken.

2.4. Data Analysis

Technique of content analysis was used to analyze of the data. Results of the analyze were visualized by percent and frequency tables.

3. FINDINGS

- 1) Findings related to reading: Teacher candidates have emphasized these problems related to reading: less reading, dislike to read, lack of reading habit.
- 2) Findings related to listening: Teacher candidates have emphasized these problems related to listening: ineffective listening, miscommunication, problems caused by speaker and non-compliance with the rules of listening.
- 3) Findings related to speaking: Teacher candidates have emphasized these problems related to speaking: diction disorders, speech disabled, non – compliance with the rules, making expression disorders and miscommunication.
- 4) Findings related to writing: Teacher candidates have emphasized these problems related to writing: non – compliance with the rules of spelling, abbreviation, using the language of internet and writing with the vernacular.
- 5) Findings related to grammar: Teacher candidates have emphasized these problems related to grammar: lack of information and normlessness.

4. RESULTS

Teacher candidates have pointed to problems of basic language skills that we have known them previously. This state shows that they have an awareness to problems related to basic language skills.